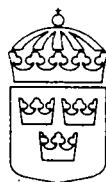

Jordbruksutskottets betänkande

1987/88:7

om hästaveln m. m.

JoU
1987/88:7

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande en under riksmötet 1986/87 väckt motion som bl. a. understryker hästhållningens värde från social och ekonomisk synpunkt. Motionen har remissbehandlats och därvid föranlett övervägande positiva yttranden. Utskottet föreslår enhälligt att riksdagen med anledning av motionen uttalar sig för att en utvärdering kommer till stånd angående vissa frågor rörande hästaveln och utbildningsutbudet inom hästsektorn.

Motionen

Yrkande

I motion 1986/87:Jo213 av John Johnsson m. fl. (s) yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna behovet av att en plan upprättas för dels hur utbildningen och tillgången på hästar skall främjas, dels hur intresserade ungdomar skall få utbildning och möjlighet att utöva sitt hästintresse utan att stora grupper ungdomar hindras av oöverstigligena kostnader.

Motivering

I motionen understryks hästens stora betydelse från social och ekonomisk synpunkt. Det ökande hästintresset är betydelsefullt för ungdomar ur alla socialgrupper. I diskussionerna om spannmålsöverskottet har hästen blivit intressant både som konsument av spannmål och som exportvara. Både i tävlingssammanhang och för fritid och rekreation är det viktigt att det finns tillgång till goda och välutbildade hästar. Motionärerna förordar ett sammanhållet program där avel, hästsport och forskning samverkar, understödda av staten och näringslivet. Programmet skulle framför allt syfta till att ge hästintresserad ungdom tillgång till kvalificerad utbildning och kursverksamhet samt att ridsporten och ridfrämjandet får tillgång till hästar av högsta kvalitet till rimligt pris. De för avel värdefullaste hästarna bör behållas i landet och komma vår egen avel till godo. Marknadsföringen av svenska hästar genom sport och uppvisningar bör intensifieras.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från lantbruksstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet, skolöverstyrelsen, länsstyrelserna i Malmöhus län och Kristianstads län, Lantbrukarnas riksförbund, Ridfrämjandet, Stiftelsen Sveriges avels- och hästsportcentrum Flyinge, Strömsholmsstiftelsen, Svenska ridsportens centralförbund och Svenska hästavelsförbundet.

De större intresseorganisationerna inom hästsport och hästavel har avgett gemensamma synpunkter tillsammans med lantbruksuniversitetet och Lantbrukarnas riksförbund. Därvid har även AB Trav och Galopp, Ackordhäststiftelsen, Avelsföreningen svenska varmlodiga hästen, Svenska galoppsportens centralförbund, Svenska lantarbetareförbundet, Svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund, Svenska ponnyföreningen och Svenska travsportens centralförbund avgett synpunkter.

Remissammanställning, se Bilaga.

Bakgrund

Allmänt

Historiskt sett har hästen haft sin största betydelse för försvaret, jord- och skogsbruket, transportsektorn samt sport och rekreation.

Ända sedan 1200-talet har s. k. rusthästar använts i försvaret. Enligt 1901 års härordning skulle i stället för rusthästar finnas stamhästar, s. k. remonteringshästar, vilka köptes upp från lantbrukare och uppfödare. Med början i 1925 års försvarsbeslut har antalet stamhästar successivt minskat. De sista hästanspända förbanden utgick ur armén år 1976.

Under relativt kort tid — mindre än 100 år — var hästen lantbrukets egentliga dragare. Från 1200-talet och fram till år 1880 var skjutsningen ett av huvudändamålen med hästhållningen. Då oxen blev överflödig i början av 1900-talet ökade antalet hästar snabbt. Kulmen nåddes år 1920 med ca 700 000 hästar. Med motoriseringen i lantbruket fick hästen allt mindre betydelse som dragdjur. Krigsåren var arbetshästarnas sista stora tid. Efter andra världskriget sjönk antalet hästar drastiskt till en lägsta notering i början av 1970-talet om ca 82 000.

Det finns inga exakta uppgifter om det totala antalet hästar i Sverige i dag. Enligt en rapport från en konferens i Flyinge i maj 1987 kan antalet uppskattas till ca 130 000. Antalet försäkrade hästar var enligt jordbruksstatistisk årsbok år 1984 110 000.

Hästens betydelse i dagens Sverige kan bedömas utifrån olika användningsområden. Dessa är i huvudsak följande.

- Jordbruket
- Fritidsridning/hästsport
- Trav och galopp
- Export och import av hästar

I det svenska lantbruket svarar hästhållning för en omsättning av ca 800 milj. kr. i form av intäkter från foderproduktion och försäljning, inackordering, uppfödning och försäljning av hästar m. m. Uppskattningsvis äger var femte lantbrukare hästar. De hästar som finns i dag konsumerar foder och bete motsvarande ca 100 000 ha åkermark, vilket motsvarar ca 3 % av den totala åkerarealen. Nettoeffekten av hästhållningen på jordbrukets reglerings ekonomi är inte oväsentlig. Beroende på vilka antaganden som görs angående världsmarknadspriser och avkastningsnivåer har den beräknats till 1 500—2 500 kr. per häst och år.

Spannmålsgruppen har lämnat förslag till åtgärder för att minska spannmålsöverskottet (Ds Jo 1986:6) och därvid konstaterat att det finns en mängd insatser som kan vara möjliga att utveckla och som sammantaget kan få en icke oväsentlig effekt på spannmålsöverskottet. Dessa verksamheter som är av typen köksväxtodling, hästuppfödning, fodervärd för hästar, linodling m. m. är i många fall företagsekonomiskt intressanta utan stöd. Gruppen finner det inte motiverat med något generellt stöd för denna typ av verksamheter.

Ridsporten har de senaste åren ökat väsentligt i omfattning. I dag är det enligt Ridfrämjandets statistik ca 250 000 personer som rider regelbundet. Ridsporten stöds av ett antal intresseorganisationer, såsom t. ex. Svenska ridsportens centralförbund (SRC) och Ridfrämjandet.

Sedan år 1974 verkar AB Tray och Galopp (ATG) för att trav- och galoppporten i landet skall kunna bedrivas på ett sådant sätt att de långsiktiga förutsättningarna för sporten tryggas. Ett belopp motsvarande 10 % av totalisatoromsättningen inbetalas till staten.

Hästsporten omsatte 3,579 miljarder kronor år 1985.

Som en av stiftarna i Flyingestiftelsen stödjer ATG även svensk avel och utbildning inom hästområdet. ATG är också en av stiftarna för hingstuppfödningsskolan Wängen i Jämtland.

De senaste åren har mellan 800 och 1 000 hästar varje år exporterats till ett värde av ca 50 milj. kr. Enligt vissa bedömningar finns en betydligt större marknadspotential än vad som utnyttjas.

Utbildning inom hästområdet

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) svarar i dag för utbildningen av vissa yrkesgrupper med verksamhet inom hästsektorn (veterinärer, hovslagare m. fl.) Djurslaget häst intar dock en relativt undanskymd position vid SLU. Orsaken är den anpassning till avhästningen som skedde under efterkrigstiden vid dåvarande lantbruks- och veterinärhögskolorna. De fasta personella och materiella resurserna för hästsektorn inskränker sig till de undervisnings- och hästsjukvårdsresurser som finns vid de kliniska institutionerna och vid hovslagarskolan. Vid de icke-kliniska institutionerna saknas särskilda resurser för hästområdet helt.

Det övriga utbildningsutbudet ger en geografiskt och organisatoriskt splittrad bild. Det utbildningsutbud som dominerar är olika påbyggnadslinjer och specialkurser. Dessa bedrivs ofta i samverkan med befintliga gymnasieutbildningar på orten eller i dess närhet.

Bl. a. följande kurser och utbildningar finns tillgängliga:

- Utbildning av djurvårdare (2-årig specialkurs): Stockholm, Norrköping, Skara, Strömsholm, Hudiksvall samt Lycksele.
- Hästskötsel (10-veckors specialkurs): Flyinge.
- Körning med häst (8-veckors specialkurs): Bollnäs samt Wången.
- Kurs för yrkesverksamma inom trav- och galoppsport (9-veckors specialkurs): Värmdö samt Mölndal.
- Stallchefsutbildning (2-årig påbyggnadsutbildning): Flyinge.

Från och med den 1 juli 1987 driver Ridfrämjandet tillsammans med AB Trav och Galopp, Svenska travsportens centralförbund och Svenska galoppsportens centralförbund Hästsportens folkhögskola på Strömsholm. Verksamheten på ridskolan och folkhögskolan är integrerad. Vid folkhögskolan bedrivs fritidsledarutbildning med inriktning på bl. a. ridskolechefer.

Utöver de ovan nämnda utbildningarna ger Ridfrämjandet ett antal kurser som är inriktade mot ridinstruktörer, ridlärare, ridskolechefer och chefsinstruktörer.

För yrkesverksamma inom jordbruket bedriver lantbruksnämnderna kursverksamhet även inom hästområdet. Nämndernas kurser är i första hand inriktade på utfodring och uppfödning av hästar samt användning av hästen i jord- och skogsbruket.

Under hösten 1987 förväntas en proposition om översyn av den gymnasiala yrkesutbildningen, ÖGY. För att bereda frågor som hänger samman med denna utbildning finns ett antal preliminära läroplansgrupper, bl. a. för jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsutbildning samt vattenbruksutbildning.

Avel och uppfödning m. m.

Staten har genom tiderna på olika sätt stött hästavel och hästhållning. Till grund för statens nuvarande insatser ligger det betänkande som 1979 års hästutredning lämnade år 1982 (SOU 1982:51).

Riksdagen beslutade år 1982 att den statliga verksamheten vid statens hingstdepå och stuteri vid Flyinge skulle avvecklas fr. o. m. den 1 januari 1983 och överlåtas på en stiftelse (prop. 1981/82:198, JoU 1981/82:39). Enligt beslut vid riksmötet 1983/84 överfördes huvudmannaskapet för hästavelsarbetet från lantbruksstyrelsen till en huvudorganisation bestående av de dåvarande hästavelsföreningarna (JoU 1983/84:25, p. 10). Sedan dess är avelsverksamheten i huvudsak uppbyggd kring olika avelsföreningar. Totalt finns det 17 rikstäckande avelsorganisationer med Svenska hästavelsförbundet som huvudman. Förbundets främsta funktion är att se till att reglerna för den officiella hästkontrollen efterlevs. Statens del i verksamheten består i huvudsak i att lantbruksstyrelsen i egenskap av tillsynsmyndighet meddelar föreskrifter angående avelsvärderingen av hingstar enligt lagen (1985:342) om kontroll av husdjur m. m.

Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande (ackordhäststiftelsen) övertog år 1976 formellt huvuddelen av arméns hästar. Stiftelsen köper

ärligen in ca 50 hästar. Uppköpen har bl. a. gjort det möjligt för ridskolor och unga ryttare att för en rimlig kostnad kunna utöva sin sport.

Stiftelsen Sveriges Avels- och Hästsportcentrum Flyinge bildades år 1983 för att skapa en nationell kraftsamling kring ett sammanhållet program, där avel, hästsport och forskning aktivt samverkar, understött av det allmänna och näringslivet. Diskussioner pågår för närvarande att skapa ett nationellt centrum för avel och hästuppfödning inom ramen för Flyingestiftelsens verksamhet.

Stiftelsen Wången i Jämtland har till ändamål att tillhandahålla landets uppfödare av arbets- och sporthästar ett fullgott hingstavelsmaterial samt att bedriva utbildning och andra aktiviteter rörande hästuppfödning, skogskörning med häst, ridsport och därtill hörande frågor. Även här har kommuner och landsting samt näringslivet bidragit till en kraftsamling för att främja den nordsvenska hästen.

För att stimulera och främja en ökad försäljning av hästar på den internationella marknaden har nyligen bildats ett bolag med arbetsnamnet Svensk Exporthäst AB. Bland finansiärerna märks bl. a. LRF, Föreningsbankernas bank och Jordbrukets försäkringsbolag.

Statligt stöd till avel, utbildning m. m.

I enlighet med riksdagens i det föregående angivna beslut har de särskilda anslagen till främjande av hästaveln avvecklats.

Stiftelsen för ackordhästorganisationens bevarande erhåller av medel inom jordbruksprisregleringen visst bidrag för sin verksamhet. För budgetåret 1987/88 uppgår bidraget till 250 000 kr.

Inom ramen för anslaget I 1, Stöd till idrotten (prop. 1986/87:100 bil. 11, KrU 1986/87:10) utgår bidrag till Riksföreningen för ridningens främjande och Ridfrämjandets ungdomsnämnd med 3 815 000 kr., till de Svenska lantliga ryttarföreningarnas centralförbund med 186 000 kr. och till Svenska ponnyföreningen med 210 000 kr.

Under åttonde huvudtiteln (prop. 1986/87:100 bil. 10, UbU 1986/87:22) har anvisats 1 623 000 kr. som bidrag till driften av Hästsportens folkhögskola. (Se föregående avsnitt.) Beloppet avser bidrag till 2 500 elevveckor. Landstingsbidrag utgår med 877 000 kr. för att täcka bl. a. vissa inackörderingskostnader.

Utskottet

Utskottet behandlar i detta betänkande en motion av John Johnsson m. fl. (s) som mot bakgrund av det ökande hästintresset förordar olika åtgärder för att främja hästhållningen och förbättra utbildningsutbudet för ungdomar som är intresserade av ett yrke med anknytning till hästsektorn.

Som framgår av redovisningen ovan har utskottet inhämtat yttranden över motionen från lantbruksstyrelsen, skolöverstyrelsen, Sveriges lantbruksuniversitet, Lantbrukarnas riksförbund och flertalet intresseorganisationer m. fl. inom hästavel och hästsport (se Bilaga).

Så gott som samliga remissorgan ställer sig positiva till motionen. Stornighet råder om behovet av ytterligare insatser inom forsknings- och utvecklingsarbetet på hästhållningens område. Vad gäller utbildningsmöjligheterna framhåller Sveriges lantbruksuniversitet att utbildningsutbudet ger en geografiskt och organisatoriskt splittrad bild. Därför förordar SLU en riksomfattande inventering och samordning av utbildningsutbudet. Skolöverstyrelsen anser att den preliminära läroplansgrupp som inrättats på jordbruksområdet bör få i uppdrag att bereda utbildningsfrågorna i huvudsaklig överensstämmelse med motionen. Flera remissinstanser understryker vidare behovet av ytterligare informations- och rådgivningsinsatser. Hästens betydelse för jordbruket och landskapsvärden liksom för rekreation och sport framhålls. Enligt intresseorganisationerna är det viktigt bl. a. från djurskyddssynpunkt att utbildningen prioriteras och att ett fullgott hästmateriell finns tillgå. Flyingestiftelsen har anfört att ridhästarnas medellivslängd halverats de senaste 30 åren, en utveckling som inger allvarliga farhågor. Ridfrämjandet m. fl. organisationer framhåller att ridsporten, framför allt ridningen, är av den omfattningen att den kan betecknas som en folksport. Verksamheten har stor betydelse som ungdoms- och fritidssysselsättning och har en viktig fostrande roll.

Enligt lantbruksstyrelsen är det tveksamt om det går att öka hästantalet nämnvärt i landet. Däremot förordar lantbruksstyrelsen, i likhet med många remissorgan i övrigt, att stödåtgärder vidtas för att förbättra djurmaterialets kvalitet, hanteringen av hästar och djurmiljön i stallar och ridskolor. Det påpekas att i och med att ett stöd införts för vallodling kan en minskning av foderkostnaderna förväntas. Lantbruksstyrelsen framhåller vidare att det krävs insatser inom forskning och utvecklingsarbete för att man skall kunna bibehålla den internationellt värdenommerade höga kvaliteten på svenska hästar.

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motionen och remissyttrandena att hästhållningen i Sverige har väsentlig betydelse både från ekonomisk och social synpunkt. När det gäller hästens betydelse inom de användningsområden som är knutna till de areella näringarna kan det visserligen konstateras att tyngdpunkten i hästhållningen sedan andra världskrigets slut förskjutits från angivna områden mot sport- och rekreationssektorn. Som framgår av redovisningen i det föregående ger hästhållningen emellertid positiva effekter såvitt avser bl. a. möjligheterna att utnyttja överskottsarealen i jordbruket. Det finns vidare anledning att understryka värdet av skogskörning med häst som ett led i strävandena mot ett mer småskaligt och ekologiskt anpassat skogsbruk. Arbetshästen utgör i många fall ett realistiskt alternativ till de betydligt dyrare skogsmaskinerna. Vad gäller särskilt hästhållningens betydelse för landskapsvård och landskapsutveckling kan nämnas att riksdagen nyligen förordat en översyn av reglerna om fastighetsbildning för mindre jordbruk m. m. som skall syfta till att underlätta bildandet av mindre företagsenheter (BoU 1986/87:14). De av riksdagen nyligen beslutade ändringarna i jordförvärvslagen där tonvikten läggs vid regionalpolitiska mål och sysselsättningsmöjligheter på landsbygden har också betydelse i detta sammanhang (JoU 1986/87:24).

Det ökande intresset för ridning och andra fritidsaktiviteter är enligt utskottets mening positivt. Detta gäller givetvis även den — av flera remissorgan omvittnade — stora efterfrågan på utbildningar och kurser rörande hästhållning m. m.

Mot bakgrund av vad som anförts om hästhållningens betydelse i olika sammanhang anser utskottet att ytterligare uppmärksamhet bör ägnas åt framför allt frågor om avel och uppfödning av hästar och om utbildningsutbudet på området. En utvärdering bör göras av resultatet av statsmakernas beslut att överlåta huvudansvaret för hästavelsarbetet på avelsorganisationerna. Inte minst bör effekterna på avelsarbetet med de kallblodiga raserna beaktas. Tillgången på såväl arbetshästar som sporthästar bör ägnas uppmärksamhet. En inventering och samordning av utbildningsutbudet bör genomföras. Härvid bör bl. a. beaktas behovet av utbildning och kunskaper i fråga om användningen av arbetshästar i jord- och skogsbruket. Behovet av forskning, utveckling och rådgivning inom hästsektorn bör ytterligare kartläggas. Utskottet utgår från att det nödvändiga utredningsarbetet kan göras av berörda myndigheter och forskningsorgan i samråd. Lantbruksstyrelsen, skolöverstyrelsen och Sveriges lantbruksuniversitet har särskild sakkunskap i de frågor som utredningen enligt utskottets mening främst bör omfatta. Det synes lämpligt att också intresseorganisationerna inom hästavel och hästsport får tillfälle att avge synpunkter. I övrigt bör det ankomma på regeringen att närmare bestämma hur utredningen skall bedrivas. Utredningsarbetet bör ta sikte på ett sammanhållet program i huvudsaklig överensstämmelse med synpunkterna i motionen. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo213 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet sålunda anför.

Hemställan

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:Jo213 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför om en utvärdering av vissa frågor rörande hästaveln och utbildningen inom hästsektorn m. m.

Stockholm den 29 oktober 1987

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Sven Eric Lorentzon (m), Ove Karlsson (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Åke Selberg (s), Lennart Brunander (c), Jan Jennehag (vpk), Leif Marklund (s), Ivar Virgin (m), Anders Castberger (fp) och Mona Saint Cyr (m).

Lantbruksstyrelsen

Allmänt

Staten har genom tiderna på olika sätt stött hästavel och hästhållning. Till grund för statens nuvarande insatser ligger det betänkande som den parlamentariska utredningen om statens stöd till hästaveln lämnade 1982 (SOU 1982:51). I denna utredning har flera av de synpunkter som motionärerna framhållit penetrerats.

Hästavelsarbetet

I enlighet med utredningens förslag har hästkontrollen omorganiserats. Ansvaret för hästkontrollens genomförande har överförs från staten till näringen. Huvudman för hästkontrollen, utom för trav- och galopphästar, är Svenska Hästavelsförbundet. Lantbruksstyrelsen är tillsynsmyndighet. Hästkontrollens nuvarande uppläggning efter moderna avelsprinciper ger en garanti för att kvaliteten på hästmaterialet stadigt förbättrats.

Utbildning

Som ett resultat av den nämnda utredningen har en tvåårig gymnasielinje i djurvård med inriktning mot häst förlagts till Skara. Flyinge har, som motionärerna berört, utvecklats till en viktig utbildningsanstalt samtidigt som den ursprungliga funktionen som hingststation kunnat bibehållas. Förutom Flyinge finns hästcentra vid Strömsholm och Wängen. Vid Strömsholm bedrivs utbildning av ridinstruktörer och vid Wängen sker uppfödning av nordsvenska hingstar och utbildning i hästkörning. Vid samtliga tre hästcentra finns möjligheter till ökade satsningar på grund- och fortbildning.

För yrkesverksamma inom jordbruket bedriver lantbruksnämnderna kursverksamhet även inom hästområdet. Nämndernas kurser är i första hand inriktade på utfodring och uppfödning av hästar samt användning av hästen i jord- och skogsbruket.

Forsknings- och utbildningsarbete

För att kunna bibehålla den internationellt välrenommerade höga kvaliteten på svenska hästar krävs insatser inom forskning och utvecklingsarbete. Lantbruksstyrelsen anser att ett fortsatt arbete på utveckling och anpassning av nya avelsvärderingssystem är angeläget. Sambandet mellan defekter och prestation — hållbarhet har stor ekonomisk betydelse. Nya fodermedel till hästar och en utveckling av fodringsnormer är andra angelägna forskningsuppgifter. Lantbruksstyrelsen har tillsatt en arbetsgrupp som i samarbete med Sveriges Lantbruksuniversitet skall ta fram lämpliga nor-

mer för utfodring av hästar. Arbetsgruppen kommer att redovisa sitt arbete inom kort.

JoU 1987/88
Bilaga

Hästantalet

Lantbruksstyrelsen är tveksam om det går att öka hästantalet i landet nämnvärt. Antalet hästar har länge legat relativt oförändrat. Det i motionen nämnda antalet 150 000 synes styrelsen väl högt. Lantbruksstyrelsens erfarenhet är att dagens hästantal är maximalt för landets behov. Importen är obetydlig och varje ökning av stobetäckningarna har följts av en ökad utslaktning av övertaliga hästar. De stödåtgärder, som bör vidtas, bör inriktas på en förbättring av djurmaterialets kvalitet, hantering av hästar och djurmiljön i stallar och ridskolor. Ett problem inom hästsektorn är de dyra uppfödningsekostnaderna. I och med att ett stöd har införts för bl. a. vallgrödor kan en minskning av höpriset förväntas. Detta kan innebära en förbättrad lönsamhet i all hästhållning.

Utvärdering före ny utredning

Innan en ny utredning tillsätts för att få fram den plan som motionärerna önskar bör först en utvärdering göras av de insatser som vidtagits i enlighet med de förslag som den senaste hästutredningen lämnade.

Skolöverstyrelsen (SÖ)

SÖ har ingen erinran mot att utbildningen med anknytning till hästen intensifieras så som motionärerna föreslagit. En förutsättning är dock att tillräckligt med sökande finns och att de som slutfört den tilltänkta utbildningen kan få arbete.

SÖ anser det önskvärt om en samlad utbildningsgång kan erbjudas från gymnasieskola till högskola i likhet med andra JST-utbildningar. Under hösten förväntas proposition om översyn av den gymnasiala yrkesutbildningen, ÖGY. I propositionen antas förslag komma om principer för yrkesutbildningen, bl. a. att denna bör bli treårig.

För att bereda frågor som hänger samman med den gymnasiala yrkesutbildningen finns ett antal preliminära läroplansgrupper, PLG. För jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsutbildning samt vattenbruksutbildning finns PLG nr 7 för JST. Denna läroplansgrupp bör få i uppdrag att bereda utbildningsfrågorna i huvudsaklig överensstämmelse med tankarna i motionen om hästavel m. m.

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU)

SLU och hästsektorn

Hästen spelar i dagens Sverige en väsentlig social och ekonomisk roll. För lantbruket har hästen kommit att få en förnyad betydelse, inte minst i sam-

band med jordbrukets överskottsproblem. Varje häst behöver ca 1 ha jordbruksmark för sin foderförsörjning. I anslutning till den expanderande fritidssektorn utgör hästen därför ett alternativ till utnyttjande av åkerareal.

För SLU:s del har utvecklingen inom hästhållningen bland annat inneburit att behovet av välutbildade veterinärer och agronomer med hästkunskande har ökat liksom kraven på kontinuerlig forskning samt rådgivning.

Utvecklingen har medfört att hästen är ett självklart inslag i SLU:s verksamhet. Detta till trots intar djurslaget häst i dag en relativt undanskymd position vid SLU. Orsaken är den anpassning till avhästningen som under efterkrigstiden skedde vid dåvarande Lantbruks- och Veterinärhögskolorna. De fasta personella och materiella resurserna för hästsektorn inskränker sig till de undervisnings- och hästsjukvårdsresurser som finns vid de kliniska institutionerna och vid hovslagarskolan. Vid de icke-kliniska institutionerna saknas särskilda resurser på hästområdet helt.

Utbildning

En socialt, ekonomiskt och djurskyddsmässigt fungerande hästhållning kräver tillgång till välutbildade personer på alla nivåer. SLU svarar i dag för utbildningen av vissa yrkesgrupper med verksamhet inom hästsektorn.

Det övriga utbildningsutbudet varierar över landet och synes ofta vara dåligt samordnat. SLU anser att en riksomfattande inventering och samordning av utbildningsutbudet bör genomföras. Behovet av nya utbildningsvägar måste studeras och eventuella kompletteringar och förändringar komma till stånd för att utbildningens innehåll och kvalitet skall motsvara de framtida kraven.

Forsknings- och utvecklingsarbete

Forsknings- och utvecklingsinsatserna inom hästsektorn är i huvudsak lokaliserade till SLU. Samarbete är etablerat med ett antal externa intressenter, som stuterier, tränare, ridskolor, djursjukhus, etc.

Merparten av det löpande ekonomiska stödet till hästforskningen kommer via AB Trav och Galopps forskningskommitté. Det totala ekonomiska stödet från externa källor rör sig om ca 2 milj. kr. per år. I jämförelse med andra näringsgrenar är summan mycket låg.

Det krävs otvivelaktigt en starkare satsning på forsknings- och utvecklingsarbetet. Dagens resurser är i första hand knutna till trav- och galopp-sporterna, och är även för dessas del mycket knappa.

Insatser krävs både vad gäller den friska hästen och vad gäller skador och sjukdomar. Avel, uppfödning och användning av friska hästar oavsett ras måste baseras på ett tillräckligt kunnande om de normala djurens behov och funktioner. För detta krävs ökad kunskap om bland annat olika miljöfaktorer inverkan på enskilda individer eller grupper av hästar. Otillräckliga kunskaper om djurens normala reaktioner kan leda till att djur — utan avsikt — utsätts för oacceptabla förhållanden. Inte bara ur djurskyddssynpunkt utan även ur ekonomisk synvinkel är hållbarare hästar ett viktigt mål. Även om skade- och sjukdomsfrekvenserna hålls nere kommer den kliniska

veterinärmedicinen att ha en central roll inom hästhållningen och fortsatta och intensifierade insatser krävs också här.

SLU anser att man inför upprättandet av en långsiktig plan för den offentliga sektorns stöd till svensk hästhållning bör analysera behoven av forsknings- och utvecklingsarbete inom hästsektorn. Med tanke på hästhållningens sociala och ekonomiska betydelse samt med hänsyn till kraven på god djurhållning måste man ta ställning till om fasta resurser inom området skall tillföras SLU.

Rådgivning

Rådgivningen inom hästsektorn är splittrad på många organisationer. Mer samordnade informations- och rådgivningsinsatser av typen forskningsinformation, övergripande djurskyddsrådgivning etc. saknas dock helt. För en rad andra djurslag finns idag särskilda statskonsulenter vid SLU med just detta informations- och rådgivningsansvar. SLU menar att en sådan lösning på rådgivningsbehovet bör övervägas även för hästsektorn.

Avslutande synpunkter

I SLU:s arbete med att på ett positivt sätt medverka i utvecklingen av olika näringar/sektorer i samhället är kontakt med berörda intresseorganisationer och myndigheter normalt ett viktigt inslag. För hästsektorn har hittills en kontaktyta som täcker hela hästsektorn saknats. Det arbete som initierats genom John Johnssons m. fl. motion och vilket redan medfört att samtliga intressenter på hästområdet träffats två gånger och förklarat sig villiga att även fortsättningsvis mötas till gemensamma överläggningar är därför ett ur SLU:s synpunkt viktigt steg framåt.

SLU:s prioritering av satsningar på olika områden föregås normalt av diskussioner i styrelsen och dennas olika beredningsorgan. Splittringen av hästsektorn på olika intressegrupper med ibland olika åsikter och samhällets hittills relativt ringa intresse för engagemang från SLU:s sida på hästområdet har medfört att föga intresse förelegat att internt inom SLU diskutera satsningar på hästsektorn i förhållande till satsningar på andra befintliga eller nya områden. Satsningar på hästfrågor inom SLU har t. ex. ej framförts i de senaste årens anslagsframställningar.

Mot bakgrund av det ovan anförda biträder Sveriges lantbruksuniversitet motionärernas hemställan och vill särskilt framhålla den offentliga sektorns ansvar för utbildning, forsknings- och utvecklingsarbete och rådgivning. Med anledning av hästsektorns ökade sociala och ekonomiska betydelse och för att säkerställa god djurhållning bör ökade resurser tillföras dessa områden. Inte minst den sociala betydelsen motiverar ökade satsningar från samhällets utbildnings- och fritidssektorer.

Länsstyrelsen i Kristianstads län

Hästuppfoädnings har i allmänhet varit en del i jordbruksproduktionen. I takt med att resurser i form av betesmarker, spannmål och byggnader fri-

ställs från annan produktion kan naturligtvis hästuppfödningen lätt ökas. Hästhållningen är positiv ur landskapsvårds- och naturvårdssynpunkt, och inte negativ ur någon annan allmän synpunkt. Det är dock svårt att bedöma lönsamheten för uppfödaren. Ingenting säger att efterfrågan ökar för att tillgången på hästar ökar eller för att fler hästar äter upp jordbrukets överskottsprodukter. Uppfödaren behöver kunskaper, bra avelsmaterial, stort intresse och små eller inga investeringar om hästuppfödningen skall kunna bli en lönsam verksamhetsgren och inte en belastning. Det förekommer import av sporthästar också. Den upphör sannolikt inte bara för att tillgången på svenska hästar ökas. Marknaden för sporthästar är komplex — det handlar om köp och försäljning av levande individer som skall prestera något tillsammans med en annan individ — ryttaren! Det krävs goda kunskaper hos både köpare och säljare.

Den utbildning som i dag bedrivs om hästar och ridning m. m. sker främst genom föreningar och ridskolor. Därtill sker mer omfattande utbildning vid Flyinge och Strömsholm i samverkan med skolmyndigheterna. Det bör framhållas att utbildningsbehovet är stort i flera olika avseenden. I Sverige finns t. ex. ingen egentlig beridarutbildning. Ibland sägs t. o. m. att Sverige har bättre hästar än vi kan visa fram och i så fall måste möjligheten att få ut bättre priser kunna påverkas i positiv riktning t. ex. vid export. Ridutbildning för det stora flertalet sker vid ridskolor och i föreningsregi och bedrivs i allmänhet med kommunalt stöd för fritidsverksamhet. Riksorganisationerna bedriver också kursverksamhet förutom att man har normer som syftar till att höja kvantiteten på verksamheten hos medlemsföreningarna.

Behov av och möjlighet till bättre utbildning om hästhållning, ridning och körning m. m. finns på alla nivåer. De flesta ungdomar växer i dag upp i tätort. Djurkontakten begränsar sig i allmänhet till sällskapsdjur. Brist på kunskap genom erfarenhet får då kompenseras med utbildning. Redan på mellanstadiet och högstadiet borde "hästhållningsteori" kunna förekomma i samband med "fritt valt arbete" eller "temastudier". Länsstyrelsen föreslår att möjligheten studeras och att förslag till studieplaner upprättas.

Nästa skolnivå — gymnasiet — bör genom lantbruksskolan kunna erbjuda en mer omfattande undervisning — yrkesutbildning — t. ex. lämpad för uppfödare. Även framtida deltidssysselsättningar måste underbyggas med utbildning om de skall kunna ge ett gott utbyte. Försök i dessa avseenden pågår i Skåne i samarbete med Flyinge.

Högskolenivån borde vara lämplig för ridlärarutbildning och beridareutbildning. Det ökande hästintresset kräver fler lärare och tillgång till gott och välutbildat hästmateriel, bl. a. tävlingshästar vilket skulle främjas av tillgång till beridare.

Kostnadsläget för hästintresserade bör kunna påverkas på flera sätt. Ökade bidrag per undervisningstimme till föreningar och ridskolor är en väg. Stöd till aveln i någon form är en väg som kan påverka ekonomin för uppfödaren och hästpriset. Stöd till en pool för inköp av hästar till avel och tävling kan vara ett sätt att behålla "det bästa materialet" i landet. Utveckling av utbildningsmöjligheterna t. ex. så som skisserats ovan är också ett ekonomiskt stöd på sikt.

Länsstyrelsen anser det lämpligt att en plan upprättas för att förbättra

och utveckla förhållandena för hästavel och hästsport. Planen bör åtföljas av stimulansåtgärder från samhällets sida och inte ha som syfte att reglera. I Kristianstads län finns goda möjligheter att genomföra förbättringar på utbildningssidan bl. a. inom gymnasieskolans ram på Bollerups lantbruksskola i samarbete med Flyingestiftelsen.

Länsstyrelsen i Malmöhus län

Länsstyrelsen delar den uppfattning som John Johnsson m. fl. framför i sin motion. Hästavel och hästsport har sedan länge en stark position i Skåne. Hästavel med hingsthållning har i statlig regi bedrivits sedan 1600-talet på Flyinge. Verksamheten övertogs 1983 av stiftelsen Sveriges Avels och Hästsportcentrum Flyinge. Betydande investeringar har gjorts på Flyinge under senare tid, bl. a. har en stor uppvärmd ridhall uppförts. Förnyelsen av hingstbeståndet är av mycket stor betydelse för Flyinges verksamhet. Detta sker bl. a. genom att stiftelsen köper in goda hingstfölar och unghingstar i Sverige eller genom import av hingstar från t. ex. Tyskland. Det är av stor vikt att stiftelsen genom olika finansieringsmöjligheter även fortsättningsvis, helst i utökad skala, har möjlighet att tillhandahålla goda hingstar.

I dag bedrivs olika typer av utbildning på Flyinge. Malmöhus läns landsting är genom sin utbildnings- och kulturnämnd huvudman för de gymnasiala specialkurserna på Flyinge för utbildning av hästskötare respektive stallchefer. Den förra är en 10-veckorskurs och den senare en 2-årig utbildning, vilken förutsätter att deltagarna har minst tvåårig gymnasielinje med två årskurser i svenska och engelska samt hästskötarkursen. Med utgångspunkt från samlade erfarenheter av de hittills bedrivna utbildningarna har landstinget i samarbete med företrädare för Flyingestiftelsen utarbetat ett förslag till en fullständig gymnasielinje med inriktning mot hästhållning. Detta förslag redovisas i Agroponova-rapporten, se bilaga 1. (*Här utelämnad.*)

Sverige hade länge en framskjuten plats inom den internationella ridporten. Under senare år har vi dock halkat efter många andra länder, t. ex. har under senare tid ryttare från USA gjort stora framsteg på tävlingsbanorna. Detta gäller främst i hoppning och fälttävlan medan de svenska dressyryttarna och inte minst svenska dressyrhästar fortfarande är framgångsrika. Sveriges dåliga framgångar internationellt sett kan ha många olika orsaker. Bl. a. behövs tillgång till kvalificerade tränare. På tävlingar behövs duktiga banbyggare för att ryttare och hästar ska komma upp i högre klasser. Även i detta sammanhang kan det vara motiverat med olika utbildningsinsatser. I avelsarbetet bör inriktningen mot ändamålsenliga tävlingshästar med god prestationsförmåga och framåtanda ökas. Våra svenska ryttare behöver också ökad tävlingsrutin genom deltagande i internationella tävlingar utomlands. Detta är dock mycket kostsamt. Inom t. ex. tennissporten har företag framgångsrikt ekonomiskt stöttat unga spelare som i Team SIAB. En motsvarande sponsring av unga ryttare vore mycket värdefullt.

Hästavel och hästsport har stor betydelse för svenskt lantbruk och för en levande landsbygd. För en levande landsbygd behövs ett lönsamt jordbruk men också möjlighet att bedriva andra verksamheter. Det är väsentligt att

möjligheterna för hästhållning inte försämrats. Den nya jordförvärvslagen ger möjlighet till lämpligare avstyckning av gårdar så att hästhållning möjliggörs. Detta bör uppmärksammas. God tillgång till hästar har också stor betydelse för en aktiv landskapsvård innefattande skötsel av naturreservat. Flera av länets värdefullaste naturområden har i dag behov av en bättre betesvård.

Länsstyrelsen anser det mycket värdefullt att ett sammanhållet program enligt John Johnssons förslag utarbetas. Utöver övriga positiva effekter bör därtill läggas den effekt som ett sådant program troligtvis får på djurhållningen och djurskyddet genom ökade kunskaper hos hästägare m. fl.

Intresseorganisationerna inom hästsport och hästavel, gemensamt med SLU och Lantbrukarnas riksförbund (LRF)

Allmänt

Kunskapen om hästsektorns struktur är bristfällig. Inom vissa områden har man god kunskap om strukturen, medan det inom andra områden föreligger stora brister. Inför en mer långsiktig planläggning av offentligt stöd till sektorn måste dennas omfattning och struktur studeras bättre.

Det totala antalet hästar i Sverige nådde på 1960-talet en bottennotering men har sedan dess stadigt ökat. Exakta siffror saknas, men en kvalificerad skattning stannar vid närmare 150 000 djur. Av dessa används ungefär hälften inom ridsporten och nära 50 000 inom trav- och galoppsporterna.

Ridsporten har en mycket stor bredd; man räknar med att det finns cirka en fjärdedels miljon ryttare som regelbundet rider. Ridsporten domineras av ungdomar, och flickor utgör den absoluta majoriteten. Ridskolorna fungerar som fritidsgårdar med aktiviteter vid sidan av själva ridningen, som kurser i hästskötsel, hästsjukvård, etc. För den aktuella gruppen ungdomar spelar ridningen en stor social och fostrande roll och missbruksproblem är ovanliga. Kontakten med hästen fungerar dessutom som något av en bro mellan stad och landsbygd.

Hästens betydelse för dagens samhälle och lantbruk är mycket svår att ange i absoluta tal. Förutom att ett betydande antal människor är yrkesmässigt knutna till hästhållningen, t. ex. instruktörer, skötare, hovslagare, veterinärer, tränare, uppfödare osv., spelar hästen en inte ringa roll för svenskt lantbruk. Man uppskattar att hästsektorn för lantbrukets del omsätter kring en miljard kronor årligen och tar ca 120 000 ha åkermark i anspråk.

Strukturömvandlingen av hästsektorn har inte förlöpt utan problem. Utvecklingen har ofta varit svår att förutse och beredskapen att möta förändringarna har inte alltid varit den bästa. Med relativt kort intervall genomfördes två statliga "hästutredningar". Den första felbedömde totalt hästsektorns utveckling. Den senaste ledde till att stora delar av hästavelns administration och styrning organiserades om. Bland annat innebar detta att hela det statliga stödet till hästavelssektorn togs bort. Omorganisationen stöddes till en del ekonomiskt, men då de erforderliga ekonomiska förutsättningarna nu saknas har man svårigheter att omsätta de goda intentionerna i handling.

Behov av offentligt engagemang

Után tvekan har hästsektorn en väsentlig betydelse för samhället, socialt, ekonomiskt, sysselsättningsmässigt etc. Det är därför naturligt att samhället inom denna sektor, på samma sätt som inom andra områden och näringar, engagerar sig i utbildning, forskning och rådgivning. Dessa verksamheter är väsentliga basresurser för säkerställd och stärkt kvalitet inom den svenska hästsektorn.

Förutom rena stimulansåtgärder av ekonomisk och annan art, som inte enbart berör hästhållningen utan även har betydelse för sysselsättning, jordbruk etc., bör utbildning, forskning och rådgivning i första hand vara offentliga ansvarsområden och komma hela hästsektorn tillgodo. SLU, LRF och de centrala intresseorganisationerna har därför valt att framföra följande gemensamma synpunkter.

Utbildning — av hästar och människor

En av flera förutsättningar för god hästkultur är tillgång till goda, hållbara och välutbildade hästar. Inhemsk produktion av kvalitetshästar lämpliga för bredd- och elitsport m. m. kräver att man har goda avelsdjur och ett välplanerat och effektivt avels- och uppfödningsarbete. I detta bör ingå en god grundskoleutbildning av hästen så att den förbereds för de krav som ställs och så att en god hållbarhet säkras. Det senare är av stor betydelse inte bara ur ekonomisk synpunkt utan kanske framför allt ur djurskyddssynpunkt.

Möjligheterna att ge de unga hästarna en god grundskolning är tyvärr ofta mycket begränsade. Det största problemet är här den bristande tillgången på kunniga, välutbildade personer som kan svara för den unga hästens utbildning.

Förändringarna inom hästhållningen har också medfört att det "traditionella" kunnandet om hästskötsel, där lantbrukare och militärer var traditionsbärare, riskeras att helt förloras. Okunnighet om djur och djurhållning kan i värsta fall medföra djurskyddsproblem. Dåligt utbildade ryttare har väsentligt högre olycksfallsfrekvens. För att råda bot på dessa problem har "hästutbildningar" av olika slag och kvalitet kommit i gång på många platser. Satsningarna är dock inte sällan splittrade och dåligt koordinerade och tillgången till sakkunskap varierar.

När det gäller mer kvalificerad utbildning på t. ex. gymnasial, postgymnasial och folkhögskolenivå bör en riksomfattande inventering och samordning komma till stånd. Undervisning som kräver tillgång till särskilt utbildade hästar, speciell utrustning eller lärare med särskilda kvalifikationer bör, där så är möjligt, centraliseras till Flyinge, Strömsholm eller Vången. Behovet av nya utbildningsvägar måste studeras och eventuella kompletteringar till dagens utbud genomföras.

Forsknings- och utvecklingsarbete

Forsknings- och utvecklingsinsatserna inom hästsektorn är internationellt sett av god kvalitet, även om omfattningen är blygsam. Forskningsresurser-

na är i huvudsak lokaliserade till Sveriges lantbruksuniversitet. Merparten av det ekonomiska stödet till hästforskningen kanaliseras via AB Trav och Galopps forskningskommitté, som årligen fördelar ca 1,5 milj. kr. Forskningsinsatserna hänför sig i princip till projekt som berör travsporten. Resultaten kan dock i vissa fall överföras till andra grenar av hästhållningen. De insatser som hittills kunnat göras för exempelvis ridsporten har varit små.

Inom forsknings- och utvecklingsarbetet krävs otvivelaktigt en starkare satsning. Inledningsvis bör behovsanalyser genomföras i samverkan mellan forskningsinstitutionerna och intresseorganisationerna, varpå en mer långsiktig planläggning av forsknings- och utvecklingsarbetet inom hästsektorn utarbetas. Fasta resurser för området måste tillskapas.

Rådgivning

Rådgivningen till de aktiva inom svensk hästhållning handhas av ett antal organisationer med olika inriktning och kompetensområden. Kunskan och sättet att föra ut informationen varierar. Ofta saknas resurser att omsätta känd kunskap från teori och praktik. Likaså saknas mer samordnade informations- och rådgivningsinsatser av typen forskningsinformation, övergripande djurslagsrådgivning etc. av den typ som finns för övriga djurslag vid Sveriges lantbruksuniversitet.

Sammanfattning

Undertecknade organisationer biträder motionärernas hemställan och vill gemensamt framhålla följande:

Vi anser att en ökad satsning från det offentligas sida på en utökad och förbättrad hästhållning i Sverige, förutom rena stimulansåtgärder, bör inkludera ett särskilt ansvarstagande för utbildning, forsknings- och utvecklingsarbete samt rådgivning. Målsättningen för detta engagemang skall vara att, med tanke på hästhållningens sociala och ekonomiska betydelse, säkra en positiv utveckling och ett gott djurskydd.

För övrigt hänvisas till respektive organisations egna yttranden.

AB Trav och Galopp
Ackordhäststiftelsen
Avelsföreningen Svenska Varmblodiga Hästen
Lantbrukarnas Riksförbund
Ridfrämjandet
Stiftelsen Sveriges Avels- och Hästsportcentrum Flyinge
Strömsholmsstiftelsen
Svenska Galoppsportens Centralförbund
Svenska Hästavelsförbundet
Svenska Lantarbetareförbundet
Svenska Lantliga Rytтарыöreningars Centralförbund
Svenska Ponnyföreningen
Svenska Ridsportens Centralförbund

Ridfrämjandet

Ridfrämjandet delar motionärernas uppfattning om att intresset för hästar och ridsport, och då främst bland flickor, är stort i Sverige. Medlemsantalet i Ridfrämjandet ökar ständigt och är för närvarande ca 170 000 medlemmar.

Ridverksamheten har en central betydelse för dessa barns och ungdomars utveckling och sociala situation.

Motionärerna nämner att ca 250 000 ryttare rider regelbundet vid landets ridskolor eller på egen häst. Ridfrämjandet har beräknat att organisationens medlemmar genomför ca 5 miljoner ridtimmar, 12 000 studietimmar och ca 255 000 utbildningstimmar i häst- och stallvård under instruktörs ledning.

Motionärerna nämner Flyinge, som en central utbildningsanstalt i Sverige. Här krävs en komplettering genom att redovisa Ridfrämjandets utbildningsansvar och utbildningsverksamhet.

På i stort sett alla ridskolor i Sverige verkar en ridklubb, ansluten till Ridfrämjandet. Genom att klubben är ansluten till Ridfrämjandet ställer organisationen krav på ridskolan, vad gäller bland annat säkerheten, utbildningsplanläggning, hästar och deras skötsel och instruktörernas utbildningsnivå. Ridfrämjandet auktoriserar ridlärare och ridinstruktörer och utbildningen av dessa sker centralt på Ridskolan på Strömsholm.

Från och med den 1 juli 1987 driver Ridfrämjandet tillsammans med AB Trav och Galopp, Svenska Travsportens Centralförbund och Svenska Galoppsportens Centralförbund, Hästsportens folkhögskola på Strömsholm. Verksamheten på ridskolan och folkhögskolan är integrerad.

Dock kan konstateras att utbildningskapaciteten ej räcker till för den stora efterfrågan, som föreligger på utbildningen. Det är med glädje vi konstaterar att eleverna efter genomgången utbildning har lätt att få anställning vid en ridskola.

I landet förekommer även annan utbildning och här krävs, som motionärerna påpekar, en samordning. Ett samarbete är redan inlett mellan Strömsholm och Flyinge, för att de båda utbildningsanläggningarnas totala kapacitet skall utnyttjas optimalt.

För närvarande sker en utveckling mot att allt fler, tidigare kommunalt drivna ridskolor, överlämnas till den ideella föreningen för drift i egen regi. Detta innebär att ett utbildningsbehov av klubbfunktionärer uppstår. Här känner naturligtvis Ridfrämjandet också ett ansvar och därför har, genom organisationens försorg, tagits fram utbildningsmaterial och anordnas kurser på såväl central, som regional nivå.

Motionärerna framför också att Ridfrämjandet är i behov av hästar av högsta kvalitet för sin verksamhet. Inom organisationen finns ca 450 ridskolor runt om i landet. I dag är det problem för ridskolorna att rekrytera lämpliga hästar för verksamheten. En del av detta behov täcks i dag av Ackordhäststiftelsen, som fördelar en del av sina ca 500 hästar till ridsko-

lorna. Men behovet är stort och förmedlingen av bra hästar till ett rimligt pris måste utökas.

Sammanfattning:

Ridfrämjandet, som verkar för ridsporten som en folksport, stödjer motionen och delar helt motionärernas uppfattning att hästintresserade ungdomar skall ha tillgång till en bra, utvecklande fritidsverksamhet utan att höga kostnader lägger hinder i vägen. För detta krävs stöd från såväl stat som kommun till ökad utbildning och vidgade möjligheter till inköp av lämpliga hästar till ett acceptabelt pris.

Svenska Hästavelsförbundet

Svenska Hästavelsförbundet (SH) är sedan den 1 juli 1985 den nya huvudmannaorganisationen för den officiella hästkontrollen gällande samtliga hästraser i landet utom trav- och galopphästar. SH fungerar tillfredsställande men är, i likhet med motsvarande organisationer för övriga djurslag, framgent beroende av ekonomiskt stöd för att kunna fullgöra sina uppgifter som central avelsinstans på hästkontrollområdet.

Det är en nationell angelägenhet att det inom landet produceras hästar, som vad gäller kvantitet och kvalitet tillfredsställer den svenska marknadens önskemål och behov. Det förutsätter emellertid en högkvalitativ avel. I annat fall uppstår en onödig och kostsam import av hästar.

Hästarna har en icke oväsentlig betydelse då det gäller att minska den förlustbringande överskottsproduktionen av spannmål. Svenska hästar av god kvalitet är dessutom en intressant exportprodukt, vilket förhöjer värdet av en god hästavel.

Forsknings- och utvecklingsinsatserna på hästavelsområdet måste intensifieras. Sveriges Lantbruksuniversitet bör ges vissa fasta resurser så att alla häst kategorier kan täckas in.

Kraftigt ökade insatser på utbildnings- och informationsområdet är nödvändiga om svensk hästhållning skall kunna utvecklas positivt och bl. a. djurskyddsproblem undvikas.

I dag saknas en god prognos över kvantitets- och kvalitetsmässiga behov av hästar för olika ändamål. SH skulle kunna spela en drivande roll för att ta fram en hästrekryteringsplan t. ex. fram till år 2 000.

Stiftelsen Sveriges Avels- och Hästsportcentrum Flyinge

Stiftelsen Sveriges Avels- och Hästsportcentrum Flyinge vill understryka betydelsen av att alla hästintresserade ungdomar kan ges möjlighet till utbildning och tävling på sunda och välutbildade hästar.

För att detta skall bli möjligt fordras ett brett hästrekryteringsprogram samt utökade resurser för utbildning av hästar och ryttare.

Av särskild betydelse är att ekonomiska resurser kan tillskapas som tillåter att skolhästar av hög klass kan hållas på Flyinge och Strömsholm. Sådana hästar betingar i dag så höga priser att det föreligger en klar risk för

att dessa klassiska hästcentra ej kan bibehålla ett för högre ridutbildning lämpligt hästmateriel.

Det är också av stor betydelse att den kunskap som tidigare utvecklats vid landets remontdepåer, om hur den unga växande hästen skall skötas och tränas, kan bibehållas och vidareutvecklas genom forskning och utvecklingsarbete. Om inte dagens ryttare och hästutbildare kan erhålla denna kunskap genom nya utbildningsvägar uppstår en ur djurskyddssynpunkt oacceptabel hästförbrukning. Dessutom uppkommer svåra ekonomiska konsekvenser för ridskolor och enskilda genom att hästarna måste slaktas alltför tidigt beroende på förslitningsskador. Situationens allvar understryks av att ridhästarnas medellivslängd på de sista 30 åren har halverats och nu är nere på ca 8 år.

Stiftelsen Sveriges Avels- och Hästsportcentrum Flyinge skapades 1983 för att få en nationell kraftsamling kring ett sammanhållet program, där avel, hästsport och forskning aktivt samverkat, understött av det allmänna och näringslivet.

Detta samverkansprogram har varit mycket lyckosamt. På Flyinge har värdefulla basresurser kunnat skapas, vilka kan få stor betydelse för hela hästsektorns fortsatta utveckling. Genom att Flyingestiftelsen 1987 av Malmöhus läns landsting erhållit betydande arrenden och resurser på det natursköna Snogeholm, där stallar och ridhus nu byggs, finns det redan i dag goda grundförutsättningar för utveckling av den modellanläggning för avel, utbildning och forskning, som motionärerna efterlyser.

Genom samverkan mellan Flyinge och Strömsholm och en utbyggd och moderniserad Ackordhäststiftelse bör fler unghästar kunna utbildas för landets ridskolor och unga lovande tävlingsryttare.

Stiftelsen Sveriges Avels- och Hästsportcentrum Flyinge anser att motionärerna på ett föredömligt sätt belyst ett för Sverige aktuellt utvecklingsprojekt och tillstyrker motionärernas hemställan.

Stiftelsen Ridskolan på Strömsholm

Inledning

Ridskolan på Strömsholm har anor från 1500-talet, från början främst som stuteri. Ridskolan grundades 1868 av Karl XV och då som officersridskola. Strömsholm har därmed under mycket lång tid varit ett centrum för hippologernas intresse.

Den 1 juli 1968 övertog Ridfrämjandet ridskolan och har alltsedan dess utbildat ridinstruktörer, ridlärare, ungdomsledare och klubbfunktionärer. Stiftelsen står tillsammans med Ridfrämjandet och trav- och galoppporten också bakom den nyinrättade Hästsportens Folkhögskola på Strömsholm.

Ackordhäststiftelsen

Relativt snart efter andra världskrigets slut blev svenska arméns behov av hästar, framför allt ridhästar, på grund av motoriseringen, allt mindre. 1948 bildades Riksföreningen för Ridsportens främjande (Ridfrämjandet). Lokala klubbar kunde startas tack vare att arméns övertaliga hästar ställdes till

förfogande som s. k. ackordhästar. Begreppet innebar att dessa hästar fortfarande ägdes av armén och skulle vid behov kunna inkallas för större övningar.

1979 års hästutredning (SOU 1982:51) konstaterade den stora sociala betydelse som Ridfrämjandets verksamhet fått. Vidare konstateras att ridporten och hästaveln är en stor avnämare till jordbruket.

Arméns ackordhästorganisation bildades en gång på initiativ av dåvarande försvarsministern Per Albin Hansson. Motivet var att minska arméns kostnader för uppställning av det antal hästar som erfordrades för krig och större övningar. När hästen budgetåret 1976/1977 helt utgick ur krigsorganisationen fanns i ackordhästorganisationen 1 300 hästar, varav hälften varmblod och hälften kallblod. På initiativ från Avelsföreningen för Svenska Varmblodiga Hästen bildades då Stiftelsen för Ackordhästorganisationens bevarande. Till stiftarna anslöt sig Avelsföreningen för Svenska Ardennerhästen och Ridfrämjandet. Efter ekonomisk uppgörelse med staten övertog stiftelsen ovan angivna hästar 1977.

Stiftelsen Ridskolan på Strömsholm svarar, som ovan nämnts, för utbildningsverksamheten av såväl personer som hästar.

I sammanhanget bör nämnas att Stiftelsen Sveriges Avels och Hästsportcentrum Flyinge, liksom Strömsholm är världskända hästinstitutioner. Motionen redovisar utbildningsarbetet på Flyinge till vilket också skall föras den betydelse som Flyinge har haft och har för hästavelsverksamheten. En samrådsgrupp finns mellan Flyinge och Strömsholm.

Förslag till åtgärder

Utbildningen av unghästar för ridbruk kräver att hästarna lär sig att efterkomma ryttarens s. k. hjälper med säte, skänkel och hand. Vidare krävs att unghästarna utbildas på ett sådant sätt och under så lång tid, att de har lärt sig att bära ryttare på ett för hästen kraftbesparande sätt. Utbildningsgången redovisas i bilaga 1, (*här utelämnad*). Det har här förutsatts att hästarna inköps på våren vid tre års ålder. I bilagan redovisad utbildningsgång förutsätter att en lärare kan bedriva utbildning med 12—16 hästar och elever samtidigt. Detta kräver mycket stor erfarenhet av läraren (liksom kusk). Hästen skall utbildas till god psykisk och fysisk balans. Under dessa första år läggs grunden till hästens hållbarhet. Det är angeläget att framhålla att medellivslängden hos varmblodshästar i ridbruk under de senaste 20 åren har sjunkit från 16 år till 8,2 år. Det kan dock konstateras att varmblodiga ackordshästar som utbildats på Strömsholm enligt bilaga 1 har en medellivslängd av 13,5 år.

Motionärerna har framhållit vikten av att Ridfrämjandet och ridporten skall få tillgång till hästar av högsta kvalitet samt att exporten skall ökas. Det är angeläget att framhålla att de hästar som vid sju—nio års ålder visar högsta kvalitet ofta har varit sent utvecklade som tre—femåringar. Det har förut framhållits vikten av lärarnas erfarenhet och naturligtvis personliga färdighet, när det gäller utbildning de två första åren. Ovannämnda sent utvecklade hästar bör sålunda erhålla ytterligare ett års utbildning innan de sätts in i lektions- och tävlingsverksamhet.

Medellivslängden för de svenska ridhästarna har förut redovisats. Nedgången i ålder är anmärkningsvärd och dessutom en djurskyddsfråga. Det är sålunda av stort värde att motionärerna föreslår "att en plan upprättas för hur utbildningen och tillgången på hästar skall främjas".

I motionen anförts att för att få effekt, fordras bl. a. att en modellanläggning skapas för uppfödning och utbildning av hästar. Förslaget rimmar väl med det behov som i dag finns i landets ridskolor, där behovet av årlig rekrytering torde röra sig om minst 300 utbildade hästar, 5 år gamla.

Stiftelsen vill med kraft framhålla att möjligheterna på Strömsholm tas till vara och att resurser på lämpligt sätt ställs till förfogande för en utredning av verksamheten. Det geografiska läget spelar här också roll. Likaså vill vi framhålla att Ackordhäststiftelsen ges förnyade resurser i första hand av regleringsmedel. Detta är livsavgörande för verksamheten på Strömsholm och i folkhögskolan. Utan tillgång på bra hästar till rimliga priser är det inte möjligt att utbilda instruktörer för Ridfrämjandets 160 000 medlemmar, huvudsakligen ungdom.

Hästsportens Folkhögskola

Sedan den 1 juli 1987 driver ridsporten och trav- och galoppsporten Hästsportens Folkhögskola Strömsholm. Ridskolan på Strömsholm tillhandahåller bl. a. hästar för utbildningen på folkhögskolan, liksom ridlärare.

Ridskolan har, som tidigare nämnts, ett stort behov av väl utbildade hästar och unga utbildade hästar för sin omfattande utbildningsverksamhet. Genom att skolan också utbildar unghästar, kan därmed välutbildade hästar i viss omfattning tillhandahållas landets ridskolor.

För den framtida utvecklingen vad gäller hästutbildning och personalutbildning är det således viktigt att resurser skapas på Strömsholm så att utvecklingen av ridsporten i landet blir den önskvärda. Ridskolan på Strömsholm har och kommer att ha stor betydelse för hästkulturen i Sverige, i likhet med Flyinge och Wången.

Stiftelsen Ridskolan på Strömsholm stöder motionen och understryker vikten av att resurser på olika sätt skapas för en kvalitativt god utveckling av ridsporten och för att ta fram en plan över hur häst- och personalutbildning i framtiden skall främja ridsporten som en bred folksport. Därmed kan förutsättningar skapas för en bredare instruktörsutbildning och bra hästar kan ställas till ridskolornas och ridungdomens disposition till rimliga priser.

